

7.12.2022

Teema-arvio korkeariskisten asiakkaiden aiheettomista pankkipalveluiden rajoittamisista

Sisällysluettelo

Teema-arvio korkeariskisten asiakkaiden aiheettomista pankkipalveluiden rajoittamisista	1
1 Aluksi	2
2 Teema-arvio ja sen tavoitteet	2
3 Yhteenvedo pankkien vastauksista	4
3.1 Oikeushenkilöitä koskevat vastaukset	4
3.1.1 Asiakkaaksi tuleminen	4
3.1.2 Palveluiden rajoittaminen asiakassuhteen aikana	6
3.1.3 Asiakassuhteen irtisanominen	8
3.2 Yksityishenkilöitä koskevat vastaukset	10
3.2.1 Asiakkaaksi tuleminen	10
3.2.2 Palveluiden rajoittaminen asiakassuhteen aikana	12
3.2.3 Asiakassuhteen irtisanominen	13
4 Johtopäätökset, päähavainnot ja toimenpidesuosituksset	15
4.1 Teema-arvion päähavainnot	15
4.2 Toimenpidesuosituksset	16
4.2.1 Pankkipalveluiden saatavuus	16
4.2.2 Asiakkuuteen liittyvien riskien arviointi	18
4.2.3 Riskinottohalukkuus	19
4.2.4 Tietojen dokumentointi	19
5 Finanssivalvonnan jatkotoimet	20

7.12.2022

1 Aluksi

Useat kansainväliset raportit viittaavat siihen, että viime vuosina pankit ja muut finanssilaitokset ovat aiempaa enemmän rajoittaneet palvelujensa saatavuutta korkeariskisille asiakasryhmille.

Kyse voi olla ilmiöstä, jossa finanssilaitos pyrkii riskien hallitsemisen sijaan välttämään asiakkuuteen liittyvää riskiä aiheuttomasti joko lopettamalla tai rajoittamalla liikesuhteita korkeariskisiksi arvioimiensa asiakkaiden tai jopa kokonaisten asiakasryhmien kanssa (jäljempänä ”**de-risking-ilmiö**”). Kyseiseen ilmiöön liittyy se, ettei finanssilaitos arvioi tapauskohtaisesti asiakkuuteen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä ja omaa kykyään hallita näitä riskejä. Asiakkuuksien irtisanominen ja palveluiden rajoittaminen voikin olla merkki tehottomasta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskienhallinnasta, jolla voi olla puolestaan vakavia yhteiskunnallisia seurauksia.

Euroopan pankkiviranomainen (EBA) on arvioinut de-risking-ilmiön laajuutta ja vaikutuksia EU-maissa vuosina 2020–2021 tekemillään selvityksillä ja kiinnittänyt asiaan huomiota useita kertoja viime vuosien aikana. EBA:n 5.1.2022 julkaiseman kannanoton kantavana teemana oli ilmiön haitallinen vaikutus finanssipalveluiden saatavuuteen ja ilmiön liittyminen finanssilaitosten puutteelliseen riskienhallintaan. Kannanotossaan EBA kehotti toimivaltaisia kansallisia viranomaisia olemaan aktiivisesti yhteydessä finanssilaitoksiin de-risking-ilmiöön liittyvän tiedon keräämiseksi.¹

Finanssivalvonta on saanut yhteydenottoja asiakkailta, joiden asiakassuhde on irtisanottu tai joille ei ole tarjottu pankkipalveluita ollenkaan. Yhteydenottoja on tullut sekä yksityishenkilöiltä että yhteisöiltä. Yhteydenotoissa on raportoitu huolesta, että pankit usein kieltäytyvät perustamasta asiakassuhdetta sellaisten suomalaisten yritysten kanssa, joilla on liittymä korkeariskiseen maahan. Myös joidenkin korkeariskisinä pidettyjen toimialojen edustajat ja voittoa tavoittelemattomat järjestöt ovat nostaneet esiin huolen aiheettomiksi kokemistaan pankkipalveluiden rajoittamisista ja asiakassuhteiden irtisanomisista.

2 Teema-arvio ja sen tavoitteet

Finanssivalvonta on kuluvana vuonna selvittänyt 10 suurimmalle pankille lähettämällään kyselyllä de-risking ilmiön yleisyyttä Suomessa. Kyselyn pääpaino oli rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä johtuvissa syissä, mutta samassa yhteydessä on pyritty selvittämään myös mahdollisia muita syitä paremman kokonaiskuvan saamiseksi niistä tekijöistä, jotka voivat johtaa asiakassuhteista kieltäytymiseen, rajoittamiseen ja asiakassuhteen päättämiseen.

Kyselyssä oli omat osiot yksityishenkilö- ja oikeushenkilöasiakkuuksille. Osiot oli lisäksi jaoteltu erikseen palveluiden aloittamiseen, palveluiden

¹ https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Opinions/2022/Opinion%20on%20de-risking%20%28EBA-Op-2022-01%29/1025705/EBA%20Opinion%20and%20annexed%20report%20on%20de-risking.pdf

7.12.2022

rajoittamiseen asiakassuhteen aikana sekä asiakassuhteen päättämiseen.

Kyselyä laadittaessa tiedostettiin, ettei kaikkiin kohtiin ole välttämättä saatavilla tarkkoja lukumäärätietoja, minkä vuoksi pankeille tarjottiin mahdollisuus tarvittaessa antaa vastauksena arvio lukumääristä.

Teema-arvion tarkastelujaksoksi valittiin vuodet 2019–2021.

Tarkastelujaksosta johtuen teema-arvion ulkopuolelle on rajautunut vuoden 2022 alusta alkaen ajankohtaisiksi nousseet ukrainalaisten ja venäläisten pankkipalveluita koskevat kysymykset.

Teema-arvion ulkopuolelle rajattiin myös muun muassa turvapaikkahakijoita koskevat kysymykset ja heidän erityistilanteensa sääntelyssä.

Kyselyyn vastasivat seuraavat valvottavat:

1. Aktia Pankki Oyj
2. Danske Bank A/S, Suomen sivuliike
3. Nordea Bank Oyj
4. Oma Säästöpankki Oyj
5. OP Osuuskunta
6. POP Pankkikeskus osk
7. S-Pankki Oyj
8. Svenska Handelsbanken AB (publ), Suomen sivuliike
9. Säästöpankkiliitto osk
10. Ålandsbanken Abp

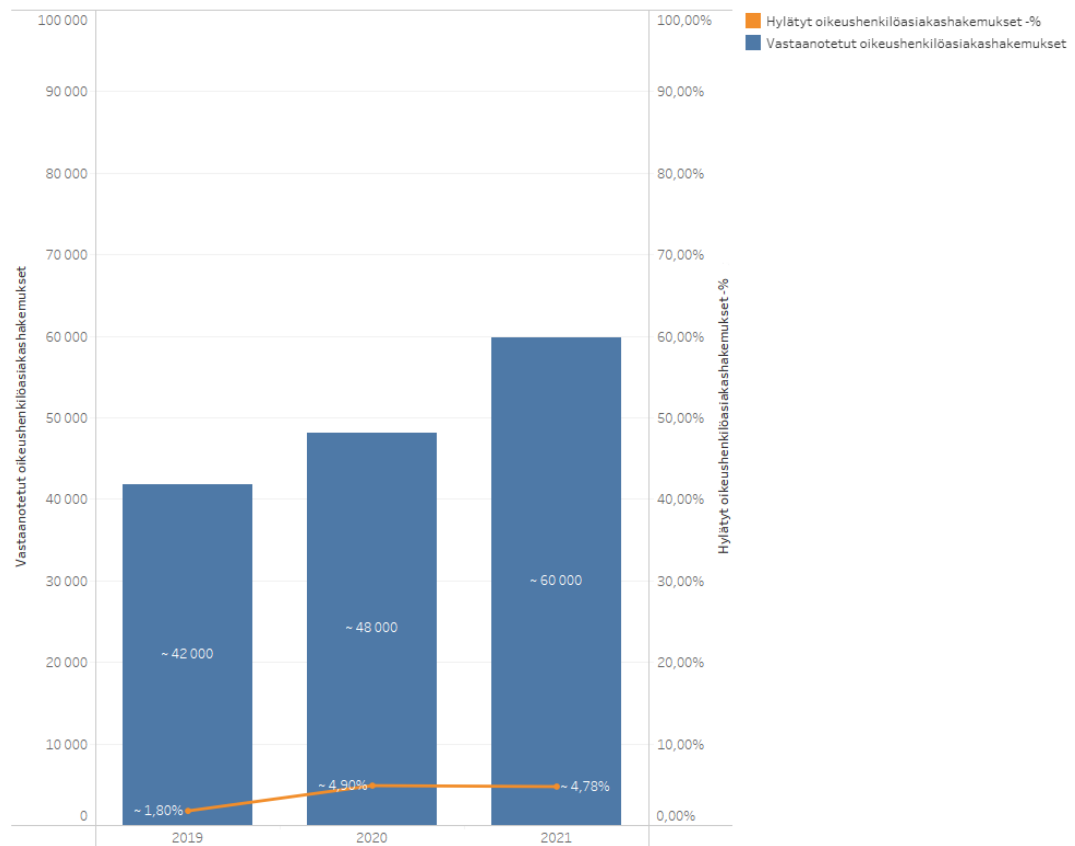
7.12.2022

3 Yhteenveto pankkien vastauksista

3.1 Oikeushenkilöitä koskevat vastaukset

3.1.1 Asiakkaaksi tuleminen

Kuvio 1: Vastaanotetut ja hylätyt oikeushenkilöasiakashakemukset (vasen akseli). Prosentuaalinen osuus hakemuksista, joissa valvottava on kieltäytynyt aloittamasta asiakkuutta (oikea akseli).

Ilmoitettujen tietojen mukaan oikeushenkilöiden asiakashakemukset ovat lisääntyneet 43 % tarkasteluajana. Hylättyjen hakemusten määrä on myös kasvanut, joskaan niiden suhteellinen osuus ei ole suuri (alle 5 %). Hylkäämisissä on kuitenkin suuria eroja eri oikeushenkilöiden hakemusten välillä.

Pankkeja pyydettiin ilmoittamaan vuosilta 2019-2021 lukumäärätiedot vastaanotetuista ja hylätyistä asiakashakemuksista oikeushenkilötyypeittäin. Oikeushenkilötyypit oli jaettu osakeyhtiöihin, kommandiittiyhtiöihin ja avoimiin yhtiöihin, säätiöihin, toiminimiin ja yhdistyksiin. Kaikki pankit eivät pystyneet toimittamaan tarkkoja lukumäärätietoja ja siten niiden antamat lukumäärätiedot ovat arvioita. Vaikka tämä vähentää saatujen lukumäärätietojen luotettavuutta, on saatujen tietojen perusteella havaittavissa tiettyjä trendejä.

7.12.2022

Uusien asiakashakemusten hylkäämisissä oli tapahtunut jonkin verran nousua kaikilla oikeushenkilötyypeillä. Osakeyhtiöiden asiakashakemuksia oli hylätty tarkasteluajanjaksolla eniten: määrä on kasvanut vuoden 2019 noin 600 hylätystä hakemuksesta yli 2 500 hylkäämiseen vuonna 2021². Prosentuaalisesti osakeyhtiöasiakkaista hylätyksi oli tullut vuonna 2021 hieman yli 7 prosenttia asiakashakemuksista, mitä voidaan jossain määrin korkeana.

Ilmoitettujen lukumäärien perusteella muiden oikeushenkilöiden hakemuksia oli hylätty verraten vähän: toiminimien hakemuksia oli hylätty vuonna 2021 noin 200, mikä vastaa yhtä prosenttia kaikista hakemuksista³. Yhdistysten, kommandiittiyhtiöiden ja avointen yhtiöiden hakemuksia oli hylätty joitain kymmeniä vuodessa⁴. Säätiöiden hakemukset ja hylkäämiset olivat erittäin vähäisiä.

Kaikkien oikeushenkilötyyppien kohdalla oli havaittavissa kasvua asiakashakemusten hylkäämisten määrissä, mutta osakeyhtiöiden kohdalla kasvu oli kaikkein merkittävintä.

Syyt oikeushenkilöiden asiakashakemusten hylkäämiselle

Finanssivalvonta pyrki selvittämään syitä asiakassuhteesta kieltäytymiselle. Kysymykseen ei saatu tarkkoja numerovastauksia, sillä pankit eivät tilastoi tapauksia kysytyllä tarkkuudella. Vastauksia saatiin kuitenkin sen osalta, oliko pankki käyttänyt pääasiallisena kieltäytymisperusteena kyselyssä esitettyjä eri kieltäytymisperusteita.

Valtaosa vastaajista (9/10) kertoi käyttäneensä pääasiallisena syyinä asiakashakemuksen hylkäämiselle sitä, että vaatimustenmukaisuuden valvonnan (compliance) kustannukset ylittivät asiakassuhteesta saatavan taloudellisen hyödyn. Lisäksi pääasiallisiksi syiksi asiakashakemusten hylkäämiselle ilmoitettiin se, ettei pankilla ole riittävää tuntemusta asiakkaan liiketoiminnasta tai toimialasta (7/10 vastaajaa) taikka, että asiakkaan toimiala muodostaa hallitsemattoman riskin (6/10 vastaajaa).

Yksittäisten riskialueiden osalta pääasiallisina hylkäämisperusteina nousivat erityisesti maantieteellinen riski asiakkaan toiminnassa (8/10) ja tuotteisiin ja palveluihin liittyvät riskit (5/10). Myös potentiaalinen maine-riski mainittiin (5/10) keskeisenä syyinä kieltäytyä asiakassuhteesta.

Myös rahanpesulain mukaisten perustietojen saamiseen liittyvät ongelmat saattoivat muodostaa esteen asiakkuudelle: 8/10 vastaajaa kertoi asiakassuhteen hylkäämisen pääasiallisena syyinä olleen se, ettei asiakkaan tuntemiseksi tarvittavia tietoja ole saatu ja 7/10 vastaajaa, että asiakkaan varojen alkuperästä ei ole saatu luotettavaa selvitystä.

² Osakeyhtiöiden asiakashakemuksia oli vuosien 2019–2021 aikana 33 000–36 000 vuosittain, mikä oli valtaosa kaikista eri oikeushenkilötyyppien hakemuksista.

³ Toiminimien asiakashakemusten määrä oli kasvanut vuosina 2019–2021 voimakkaasti runsaasta 4 000:sta lähes 20 000:een vuodessa.

⁴ Yhdistysten, kommandiittiyhtiöiden ja avointen yhtiöiden hakemusmäärät pysyivät vuosina 2019–2021 jotta-kuinkin ennallaan: kommandiitti- ja avointen yhtiöiden hakemusmäärät olivat tuhannen vuosiluokkaa, yhdistysten lähellä 3 000 hakemusta ja säätiöillä noin 150 hakemusta vuodessa.

7.12.2022

Suomea sitovat kansainväliset pakotteet tai muiden maiden pakotteet mainittiin pääasialliseksi hylkäämissyyksi vain vähäisessä määrässä vastauksia. Huomattavaa on, että kyselyn tarkasteluajankohta ei kattanut EU:n Venäjälle asettamien pakotteiden mittavaa laajentumista helmikuusta 2022 alkaen.

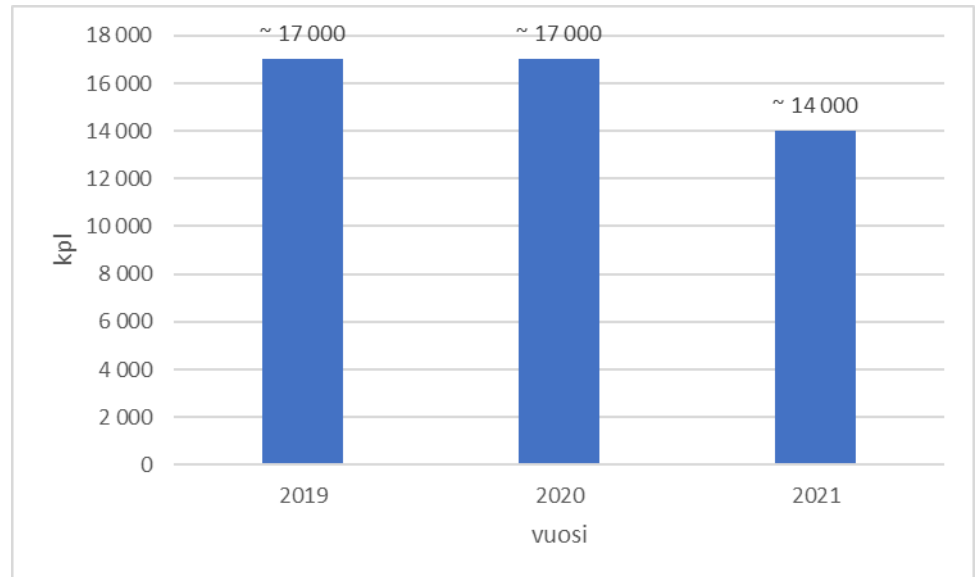
Hylkäämisen perusteiden kertominen asiakkaalle ja mahdollisuus hylkäämisen uudelleen käsittelyyn

Finanssivalvonta selvitti myös, kuuluuko valvottavan nykyisiin toimintatapoihin kertoa oikeushenkilöasiakkaille pääasiallisia syitä asiakkuushakemuksen hylkäämiselle. 9/10 pankista raportoi kertovansa hylkäämiseen johtaneet pääasialliset syyt asiakkaalle.

Lisäksi selvitettiin, onko asiakkaan mahdollista saada päätös vielä uudelleen harkittavaksi esim. toimittamalla lisänäyttöä tai sopimalla alkuperäistä hakemusta rajoitetummista palveluista. Vastausten perusteella 8/10 pankkia tarjoaa asiakkaalle uudelleenharkinnan mahdollisuutta.

3.1.2 Palveluiden rajoittaminen asiakassuhteen aikana

Kuvio 2: Oikeushenkilöasiakkaiden palveluiden rajoittamisesta koskevat arviolukumäärät vuosina 2019–2021.

Pankkeja pyydettiin ilmoittamaan oikeushenkilötyypeittäin eroteltuna, kuinka monen oikeushenkilöasiakkaan asiakassuhdetta valvottava oli rajoittanut vuosina 2019–2021. Kaikki pankit eivät pystyneet toimittamaan tarkkoja lukumäärätietoja ja siten niiden antamat lukumäärätiedot ovat arvioita. Näin ollen lukumäärätietojen perusteella ei voi tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Vastausten perusteella asiakassuhteisiin liittyvien palveluiden rajoittamisen kokonaismäärä pysyi vuosina 2019–2020 kutakuinkin ennallaan,

7.12.2022

mutta vuodesta 2020 vuoteen 2021 on palveluiden rajoittamisten lukumäärissä havaittavissa laskua. Palveluiden rajoittamisten määrä on kaikkien oikeushenkilötyyppien yhteismäärän osalta kuitenkin pysynyt suuruusluokaltaan melko vakaana sillä ero vuoden 2020 ja vuoden 2021 rajoitustoimenpiteiden määrissä on vain noin 3 000.

Palveluiden rajoittamisten lukumäärissä oli eroja eri oikeushenkilötyyppien välillä. Osakeyhtiöiden kohdalla oli havaittavissa merkittävimmin laskeva trendi. Vuonna 2019 rajoittamistoimia kohdennettiin noin 13 000 osakeyhtiön palveluihin. Vuonna 2021 vastaava lukumäärä oli noin 3 000 vähemmän.

Muiden yhtiömuotojen kohdalla ei ollut havaittavissa vastaavaa laskevaa trendiä vaan yhdistysten osalta rajoittamistoimenpiteiden määrä oli sitä vastoin noussut vuoden 2019 noin 800:sta rajoittamisesta noin 1000 rajoittamiseen vuonna 2021.

Syyt ja keinot oikeushenkilöiden palveluiden rajoittamiseen

Kyselyssä pyrittiin selvittämään pääasiallisia syitä asiakassuhteisiin liittyvien palveluiden rajoittamiseen. Niitä olivat se, ettei asiakkaan tuntemiseksi tarvittavia tietoja saatu (8/10 vastaajaa) tai ettei asiakkaan varojen alkuperästä saatu luotettavaa selvitystä (7/10 vastaajaa). Muiden syiden perusteella asiakkaan palveluita rajoitettiin vaihtelevasti. Pakotteiden perusteella palveluiden rajoittamista ilmoitettiin tapahtuvan melko harvoissa tapauksissa.

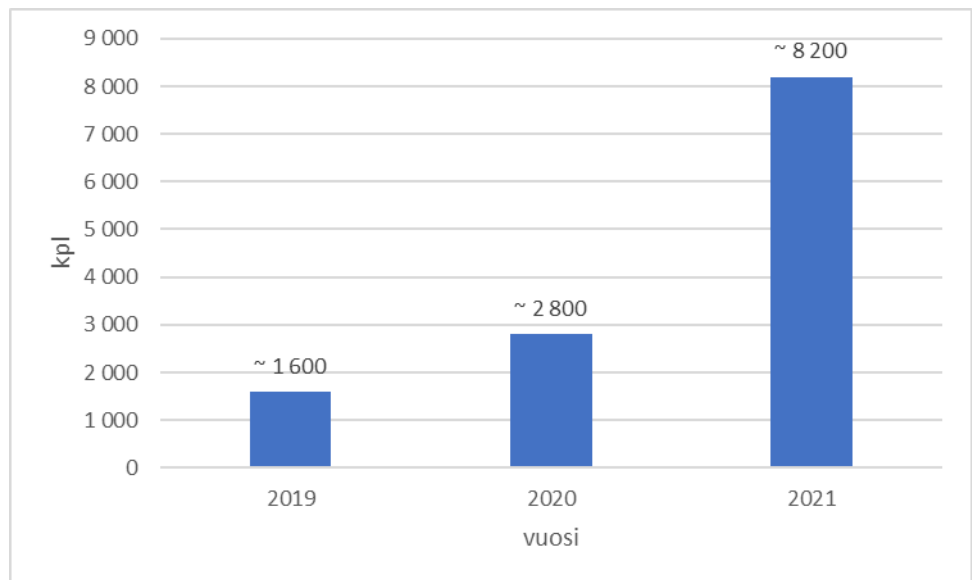
Yleisimmät keinot palveluiden rajoittamiseksi olivat tilin maksuliikenteen estäminen kokonaan (8/10 vastaajaa). Muina keinoina ilmoitettiin maksuliikenteen rajoittaminen siten, ettei palveluita tarjota tietyille vastaanottajille tai tietyille korkeariskisinä pidetyille alueille, mutta näiden palveluiden rajoittamiskeinojen käyttö oli hajanaisempaa. Vaikuttaa siltä, että pienempien pankkien kohdalla rajoittamistoimena on yleensä joko verkkopankin estäminen tai koko tilin käytön estäminen. Suuremmilla pankeilla rajoittamiskeinojen valikoima on laajempi.

Vastaajilta pyydettiin vielä arviota kirjeenvaihtajapankkien kautta tulevista kysymyksistä ja niiden vaikutuksesta asiakassuhteen rajoittamiseen. Suuri osa vastaajista (7/10) oli saanut kyselyitä, mutta vain muutama oli rajoittanut asiakassuhteita niiden perusteella.

7.12.2022

3.1.3 Asiakassuhteen irtisanominen

Kuvio 3: Oikeushenkilöiden asiakassuhteiden irtisanomisten arviolukumäärät vuosina 2019–2021

Pankkeja pyydettiin ilmoittamaan oikeushenkilötyypeittäin eriteltyt lukumäärätiedot siitä, kuinka monta oikeushenkilön asiakassuhdetta valvottava on irtisanonut kaikkiaan vuosina 2019-2021. Kaikki pankit eivät pystyneet toimittamaan tarkkoja lukumäärätietoja ja siten niiden antamat lukumäärätiedot ovat arvioita.

Annettujen vastausten perusteella on havaittavissa, että irtisanottujen oikeushenkilöasiakkaiden määrä on kasvanut merkittävästi tarkasteluajanjaksolla.

Osakeyhtiöiden kohdalla irtisanomisten lukumäärät ovat kasvaneet enemmän kuin muilla oikeushenkilötyypeillä eli noin 1500:sta vuonna 2019 runsaaseen 6500:aan vuonna 2021.

Irtisanottujen yhdistysten määrä nousi myös melko paljon: parista kymmenestä reiluun 700:aan ja toiminimissä noin sadasta lähelle 700 vuositain irtisanottua asiakkuutta. Avointen ja kommandiittiyhtiöiden ja säätiöiden irtisanomistapauksissa ei ole nähtävissä kasvavaa trendiä.

Oikeushenkilöasiakkaiden kohdalla palveluiden rajoittamisissa oli havaittavissa tarkasteluajanjaksolla laskevaa trendiä, mutta irtisanomisten määrissä vastaavalla ajanjaksolla on havaittavissa selkeä nouseva trendi. Erytisen vahvasti nämä keskenään erisuuntaiset trendit ilmenivät osakeyhtiöasiakkaiden kohdalla. Taustalla voi olla se, että kun pankit ovat tehneet ns. massapäivityksiä asiakkaidensa tuntemistietoihin, ne ovat ensi sijassa tuntemistietojen puutteiden kohdalla rajoittaneet asiakkaan palveluita ja asiakassuhteen irtisanomista on käytetty vasta viimesijaisena keinona, kun lievemmat rajoituskeinot eivät ole

7.12.2022

tehonneet. Siten ensi vaiheessa palveluiden rajoittamisten määrät nousivat, mutta kun siirrytään asiakassuhteiden irtisanomisvaiheeseen, palveluiden rajoittamisen määrät vastaavasti laskevat.

Pääasialliset syyt asiakkuuksien irtisanomisille

Kyselyssä selvitettiin ensinnäkin rahanpesun torjuntaan liittyvien syiden vaikutusta asiakassuhteen päättämiseen. Lähes kaikilla vastaajilla pääasiallisiksi syiksi asiakassuhteen irtisanomisille nousivat asiakkaan tuntemiseksi tarvittavien tietojen puutteet ja asiakkaan varojen alkuperän selvittämisen vaikeudet.

Pankeilta kysyttiin myös riskinottohalukkuuteen liittyen, oliko pankki irtisanonut asiakkuuksia siksi, että asiakkuuteen liittyvät riskit ylittivät valvottavan arvion mukaan hyväksyttävän tason. Peräti 8/10 vastaajalla on ollut irtisanomisen pääasiallisena syynä se, että riskit ylittivät hyväksyttävän tason.

Yli puolella vastaajista oikeushenkilöasiakkaan liittymät korkeariskisiin maihin, siten, että joko oikeushenkilö, sen edustaja tai tosiasiallinen edunsaaja on korkeariskisestä maasta, olivat johtaneet oikeushenkilön asiakassuhteen päättämiseen. Myös Finanssivalvonta on saanut lukuisia yhteydenottoja, joissa irtisanotut oikeushenkilöasiakkaat ovat epäilleet irtisanomisen johtuvan liittymästä pankin korkeariskiseksi arvioimaan maahan.

Osalla vastaajista (3/10) on ollut tilanteita, joissa pääasiallisena syynä irtisanomiselle on ollut se, että maineriski ylittää valvottavan riskinottohalukkuuden.

Kyselyssä pyrittiin selvittämään myös, kuinka monella pankilla vapaaehtoisjärjestöihin liittyvät riskit ovat olleet pääasiallisena syynä asiakassuhteen päättämiseen. Vain 3/10 pankista ilmoitti tämän pääasialliseksi syyksi asiakassuhteen päättämiseen. Tältä osin kyselyyn annettuja vastauksia voidaan pitää odotettua vähäisempinä Finanssivalvonnan saamisen tätä aihealuetta koskevien yhteydenottojen määrä huomioiden. Lisäksi Finanssivalvonta on osallistunut useisiin pankki- ja järjestösektorin tilaisuuksiin, joissa on käsitelty vapaaehtoisjärjestöjen pankkipalveluiden saatavuuteen liittyviä vaikeuksia.

Kyselyssä pyrittiin selvittämään myös muita toimialoja, joilla vaikuttaa olevan erityisen suuri riski joutua asiakassuhteen päättämisen kohteeksi. Suurin osa vastaajista on päättänyt asiakassuhteita sillä perusteella, että asiakkaan toimiala muodosti liian suuren riskin (8/10 vastaajasta). Lähes kaikki vastaajat olivat päättäneet asiakassuhteen virtuaalivaluuttatoimijan tai -toimijoiden kanssa, samoin useat vastaajat olivat päättäneet rahanvälitys- ja maksunvälitysyritysten asiakkuuksia. Myös asiakasyhtiön monimutkainen liiketoimintamalli oli johtanut asiakkuuden päättämiseen. Lisäksi puolella vastaajista pääasiallisena syynä oli ollut se, että tuotteisiin, palveluihin, liiketoimiin tai jakelukanaviin liittyvät riskit ylittivät hyväksyttävän tason.

7.12.2022

Muut kuin rahanpesuriskiin suoraan liittyvät syyt olivat myös merkittävä tekijä asiakassuhteen päättämisessä. Sanallisissa vastauksissa mainittiin mm. tilin käyttämättömyys tai tilin vähäinen käyttö, sopimuksen vastainen toiminta, tilin ylitykset sekä valittuun asiakasstrategiaan liittyvät syyt.

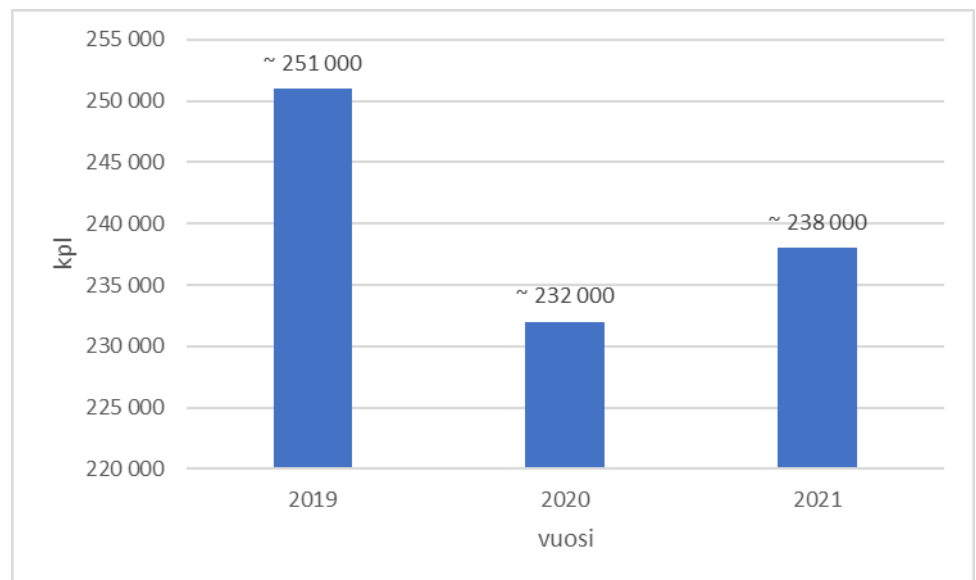
Oikeushenkilöiden asiakkuuksien päättämisen taustalla oli myös liiketaloudellisia syitä. Lähes puolella vastaajista (4/10 vastaajaa) oikeushenkilön asiakassuhteen päättämisen pääasiallisena syynä oli ollut se, että asiakkuudesta saatujen tai arvioitujen tulevien tuottojen oli todettu olevan riittämättömät asiakkuudesta aiheutuviin vaatimustenmukaisuudenvalvonta- ja muihin kustannuksiin verrattuna.

Asiakassuhteen päättämiseksi on siis olemassa lukuisia erilaisia perusteita, joten olisi virheellistä tulkita, että kaikkien kyselyssä ilmoitettujen irtisanomisten taustalla olisi jollakin tavoin rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyviä syitä.

3.2 Yksityishenkilöitä koskevat vastaukset

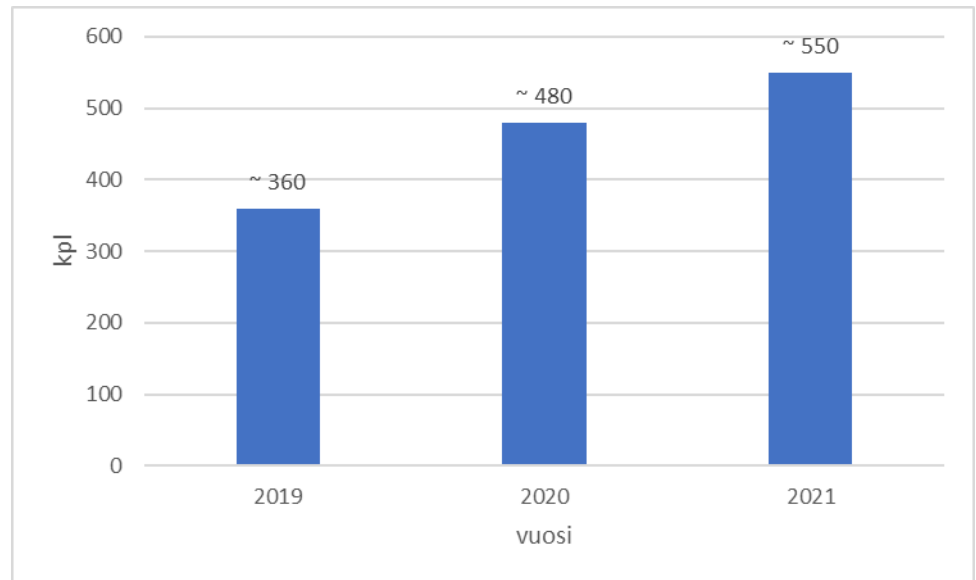
3.2.1 Asiakkaaksi tuleminen

Kuvio 4: Arviolukumäärät vastaanotetuista yksityishenkilön tiliasiakkuushakemuksista.

7.12.2022

Kuvio 5: Arviolukumäärät hylätyistä yksityishenkilöiden tiliasiakkuushakemuksista

Vastausten perustella pankeille tyypillinen syy asiakkuudesta kieltäytymiseen on se, että asiakkaan henkilöllisyyttä ei ole pystytty todentamaan. Kyselyssä 8/10 pankkia ilmoitti kieltäytyneensä asiakkuudesta tästä pääasiallisesta syystä. Epäselväksi jää, eikö näillä asiakkailla ole ollut konttorissa tapahtuvassa tunnistamisessa riittävän luotettavaa henkilöllisyysasiakirjaa tai etätunnistamisessa vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä henkilöllisyytensä todentamiseen.

Toinen tyypillinen syy asiakkuudesta kieltäytymiseen on, ettei asiakkaan tuntemiseksi tarvittavia tietoja ole saatu. Kyselyssä 7/10 pankkia ilmoitti kieltäytyneensä asiakkuudesta asiakkaan tuntemistietojen puutteiden vuoksi.

Kun vastauksia katsoo lukumäärien perusteella, voidaan todeta, että yleisin syy asiakkuudesta kieltäytymiseen on asiakkaan asuminen ETA-valtion ulkopuolella. Kyselyssä 7/10 pankkia ilmoitti tämän pääasialliseksi syyksi asiakkuudesta kieltäytymiseen. Tämän syyn yleisyyteen voi liittyä Suomen maantieteellinen sijainti ETA:n reunavaltiona. Suomalaisille pankeille voi tulla asiakkuushakemuksia Venäjällä asuvista henkilöistä, joilla on joku kiinteä yhteys Suomeen, kuten kesämökki, mutta jotka eivät virallisesti asu Suomessa tai ETA-valtiossa. Lainsäädäntö ei velvoita tarjoamaan peruspankkipalveluita ETA-valtion ulkopuolella asuville henkilöille.

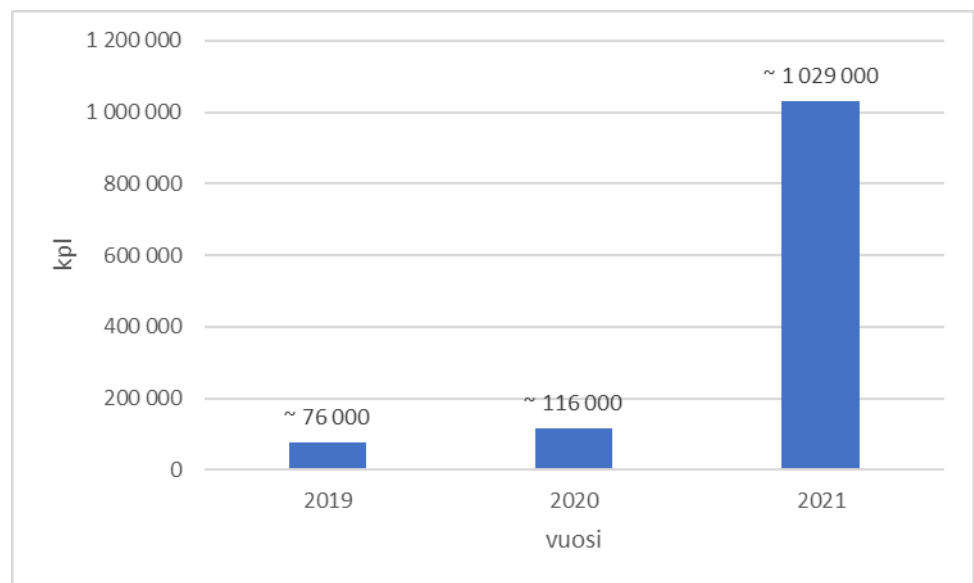
Kokonaisuutena arvioiden tiliasiakkuuden hylkäämisten lukumäärät ovat vähäisiä suhteessa vastaanotettuihin tiliasiakkuushakemuksiin.

7.12.2022

Yksityishenkilöiden asiakashakemuksista vain murto-osa hylätään.⁵ Asiakashakemusten hylkäämisessä on tarkastelujaksolla ollut pientä kasvua, mutta sitä ei voida kokonaisuuden kannalta pitää merkityksellisenä.

3.2.2 Palveluiden rajoittaminen asiakassuhteen aikana

Kuvio 6: Arviolukumäärät yksityishenkilöasiakkaan palveluiden rajoittamisesta rahanpesun estämiseen liittyvistä syistä vuosina 2019–2021.

Asiakassuhteen rajoittamiset ovat kasvaneet huomattavasti vuonna 2021. Yleisellä tasolla palvelujen rajoittamiset ovat seurausta pankkien tuntemistietojen päivitysten lisääntymisestä. Useammalla pankilla on ollut meneillään ”massapäivityksiä”, joissa hyvin laaja joukko asiakkaita on voinut olla lyhytaikaisten ja vaikutukseltaan rajallisten rajoittamisten kohteena.

Saaduista vastauksista selviää, että kaikki pankit ovat jossain määrin rajoittaneet yksityishenkilöasiakkaiden palveluja rahanpesulainsäädännöstä johtuvista syistä. Rajoitukset ovat yleensä johtuneet siitä, että varojen alkuperää ei ole pystytty luotettavasti selvittämään. Palveluja on rajoitettu myös siksi, että asiakkaan tuntemiseksi tarvittavia tietoja ei ole saatu. 8/10 pankkia on ilmoittanut tämän syyn rajoitusperusteeksi.

Puolet pankeista on rajoittanut palveluja pakotelistausseistä. Tyypillisesti pankit tällöin rajoittavat asiakkaan maksuliikennettä korkeariskisiin maihin. Puolet pankista on rajoittanut palveluja siitä syystä, että asiakkaasta on tehty epäilyttävää liiketoimea koskeva ilmoitus. Muita rajoittamissyitä ilmoitettiin kokonaisuutena vähemmän.

⁵ Kieltäytymisten prosentuaalinen osuus kaikista tiliasiakkuushakemuksista on hyvin pieni; 2019 (0,15 %), 2020 (0,21 %) ja 2021 (0,23 %).

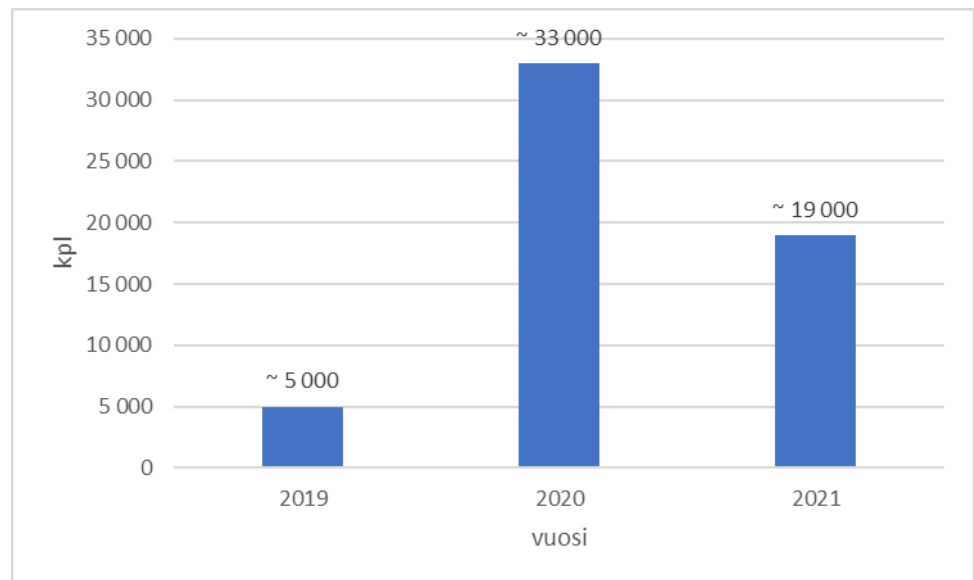
7.12.2022

Yleinen toimintatapa on, että jos asiakas ei vastaa asiakastietojen päivittämismiesteihin, hänen verkko- tai mobiilipankkinsa käyttöä rajoitetaan tilapäisesti, kunnes tarvittavat tiedot on asiakkaan toimesta annettu. Myös käteisautomaatin käytölle on voitu asettaa asiakaskohtaisia rajoitteita, jos pankki ei ole saanut lisätietoja asiakkaan käteisnostoista.

Finanssivalvonnan mukaan on lähtökohtaisesti oikeasuuntaista, että asiakkaan palveluita on ensisijaisesti rajoitettu, eikä asiakassuhdetta ole puutteiden johdosta suoraan irtisanottu. Selvityksen perusteella epäselväksi kuitenkin jää se, miten asiakkaita on etukäteen informoitu palveluiden rajoittamisista ja minkälaisia keinoja pankit ovat käyttäneet asiakastietojen päivittämiseksi ennen rajoituksiin ryhtymistä.

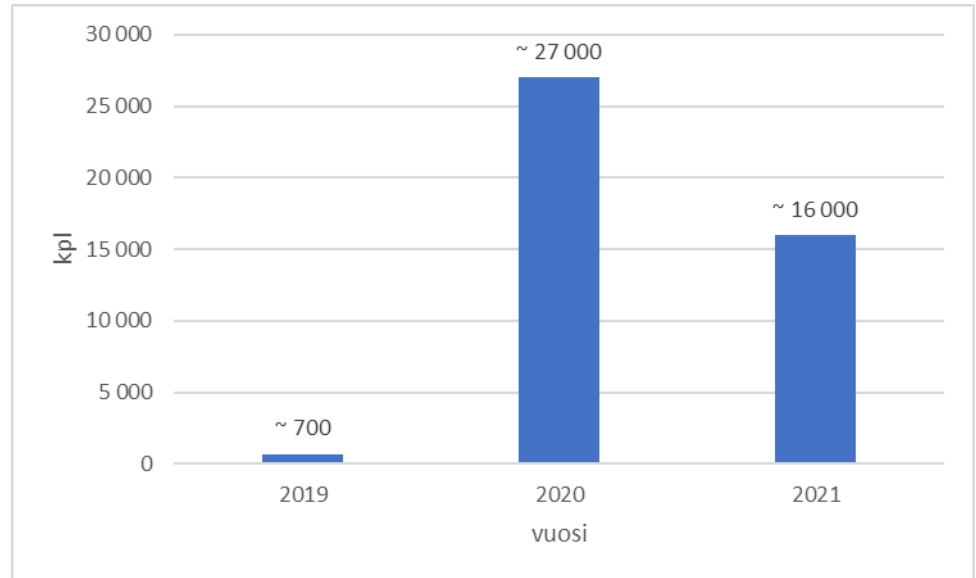
3.2.3 Asiakassuhteen irtisanominen

Kuvio 7: Arviolukumäärät yksityishenkilöasiakkaiden tiliasiakkuussuhteiden irtisanomisista vuosina 2019–2021.

7.12.2022

Kuvio 8: Arviolukumäärät yksityishenkilöasiakkaiden tiliasiakkuussuhteiden irtisanomisista rahanpesun estämiseen liittyvistä syistä vuosina 2019–2021.

Yksityishenkilöiden asiakassuhteita on irtisanottu vuonna 2020 selkeästi enemmän kuin vuonna 2019. Vuoden 2021 luvut osoittavat irtisanomisten olevan laskusuunnassa, mutta on edelleen korkeammalla tasolla vuoteen 2019 verrattuna. Lukumäärätietojen perusteella suurin osa irtisanomisista on aiheutunut rahanpesun estämiseen liittyvistä syistä.

Vastaajista 9/10 on ilmoittanut irtisanomisen syyksi sen, että asiakas on käyttänyt maksutiliä laittomaan tarkoitukseen. Tätä voidaan pitää yllättävänä tietona ottaen huomioon, että peruspankkipalvelusääntelyssä tätä irtisanomisperustetta saa käyttää vain tilanteissa, joissa asiakas on saanut lainvoimaisen tuomion rikosasiassa, johon maksutilin käyttäminen on kuulunut. Koska tämän perusteen osalta annetut tarkemmat lukumäärätiedot ovat pieniä, on mahdollista, että erityistä puutetta tämän perusteen käytössä ei ole.

Osalla pankeista irtisanomismäärät ovat kasvaneet merkittävästi sen jälkeen, kun palveluiden rajoittamisia on tehty. Voidaan olettaa, että asiakkuuksia on päätetty, jos asiakkaan tuntemiseksi tarvittavia tietoja ei ole rajoitustoimenpiteilläkään asiakkailta saatu.

Kokonaisuutena yksityishenkilöasiakkaiden irtisanomisia on tapahtunut lukumääräisesti vähän suhteessa asiakasmääriin. Tarkkoja lukumäärätietoja raportoineiden pankkien kohdalla irtisanomisten suhteelliset lukumäärätiedot olivat korkeampia kuin niiden pankkien lukumäärätiedot, jotka eivät ole tilastoineet tarkkoja lukuja ja jotka ovat antaneet kyselyyn arvion lukumäärästä. Arvion antaneiden pankkien lukumäärien luotettavuuteen voidaan suhtautua suuremmalla kriittisyydellä. Vastauksien perusteella on kuitenkin vaikea arvioida, onko rahanpesusääntelystä

7.12.2022

seuraavia syitä käytetty perusteettomasti yksityishenkilöiden irtisanomisissa.

4 Johtopäätökset, päähavainnot ja toimenpidesuosituksset

4.1 Teema-arvion päähavainnot

Finanssivalvonnan teema-arvioon saatujen vastausten perusteella on havaittavissa, että tarkastelujakson aikana oikeushenkilöiden uusien asiakkuushakemusten hylkäämisten ja olemassa olevien asiakkuuksien irtisanomisten määrissä oli merkittävää nousua tarkastelujakson alkuun verrattuna. Sen sijaan yksityishenkilöiden asiakashakemuksia oli hylätty hyvin vähän ja henkilöasiakkaiden irtisanomisia oli tapahtunut lukumääräisesti vähän suhteessa asiakasmääriin.

Pelkästään lukumäärätietojen perusteella ei voida kuitenkaan tehdä johtopäätöksiä siitä, ovatko oikeushenkilöiden pankkipalveluiden rajoittamistoimet olleet aiheettomia ja onko kyse de-risking-ilmiöstä. Ilmiöön liittyy se, että riskien hallitsemisen sijaan pyritään välttämään asiakkuuteen liittyvää rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskiä rajoittamalla liikesuhteita korkeariskisiksi arvioitujen asiakkaiden tai jopa kokonaisten asiakasryhmien kanssa^[1].

Menettelyyn liittyy olennaisesti myös se, että pankki ei arvioi *tapauskohtaisesti* asiakkuuteen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä ja omaa kykyään hallita näitä riskejä. Pankkien toimittamista sisäisistä ohjeista ja prosessiohjeista ilmeni, että ainakin osa pankeista arvioi tapauskohtaisesti asiakkuuteen liittyviä riskejä ja muodostaa riskeistä kokonaisarvion. Sitä, kuinka monipuolisesti pankit tosiasiansa arvioivat yksittäiseen asiakkuuteen liittyviä riskejä, ei ollut tässä teema-arviossa mahdollista selvittää.

Teema-arvioon saatujen vastausten perusteella voidaan myös todeta, että asiakkuuden hylkäämiseen ja irtisanomiseen liittyvät pääasialliset syyt ovat hyvin moninaisia. Usein päätöksenteossa on pohdittu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen sekä pakotesäätelyyn liittyvien riskien ohella muun muassa korkeariskisen asiakkaan tuottavuuteen liittyviä näkökohtia lisääntyneiden vaatimustenmukaisuuden valvontakustannusten kannalta. Asiakkuuteen liittyvä maineriski ja pankin riskinottohalukkuus vaikuttavat usein myös päätöksenteossa. Suurimmalla osalla pankeista päätöksenteossa on lisäksi merkityksellistä se, ylittävätkö asiakkuuteen liittyvät riskit pankin arvion mukaan hyväksyttävän tason.

Vaikka asiakassuhteista kieltäytymisten ja asiakkuuksien irtisanomisten määrät ovat nousseet tarkasteluajanjaksolla merkittävästi, ei pelkästään saatujen lukumäärätietojen eikä pankkien ilmoittamien pääasiallisten

^[1] On syytä muistaa, että asiakkuushakemuksen hylkääminen, asiakkaan palveluiden rajoittaminen tai asiakkuuden irtisanominen, voi olla tarpeen silloin, kun pankki ei pysty muuten toteuttamaan rahanpesulain edellyttämiä asiakkaantuntemistoimia. Kokonaisten asiakasryhmien palveluiden rajoittaminen ilman, että asianmukaisesti arvioidaan yksittäiseen asiakkuuteen liittyviä riskejä, ei ole kuitenkaan linjassa sääntelyn edellyttämän riskiperusteisen lähestymistavan kanssa.

7.12.2022

hylkäämis- ja irtisanomisperusteiden perusteella voidaan tehdä suoraan johtopäätöstä siitä, että pankit Suomessa laajamittaisesti kieltäytyisivät asiakkuuksista tai irtisanoisivat asiakkuuksia korkeariskisten asiakkaiden tai kokonaisten asiakasryhmien osalta ilman, että ne arvioisivat tapauskohtaisesti asiakkuuteen liittyviä riskejä.

Johtopäätösten tekemistä vaikeuttaa erityisesti se, etteivät kaikki pankit dokumentoi riittävällä tarkkuudella asiakashakemusten kieltäytymisiä, palveluiden rajoittamisia ja asiakkuuksien irtisanomisia eivätkä näihin liittyviä syitä. Sen selvittäminen, onko asiakassuhteen hylkääminen tai asiakkuuden irtisanominen tapahtunut aiheutta ilman tapauskohtaista kokonaisarviointia, vaatisi lisäksi yksittäistapauksien tarkkaa tutkimista.

Lisäksi on syytä huomioida, että jos pankin riskinottohalukkuus on hyvin matala, voi lopputuloksena kuitenkin olla vastaava tilanne kuin silloin, jos pankki rajoittaisi asiakassuhteita kategorisesti korkeariskisiksi arvioimiansa asiakasryhmien kanssa. Kummassakin tilanteessa asiakkuuteen liittyvää riskiä halutaan välttää äärimmäisellä tavalla sen sijaan, että riskiä pyrittäisiin hallitsemaan. Toisessa tapauksessa päätöksentekoon liittyy tapauskohtaista harkintaa ja toisessa ei. Lopputulos on asiakkaan kannalta kuitenkin sama.

4.2 Toimenpidesuosituksukset

4.2.1 Pankkipalveluiden saatavuus

Oikeushenkilöiden pankkipalveluiden saatavuus

Johtopäätöksenä saaduista vastauksista voidaan todeta, että oikeushenkilöiden liittymät korkeariskisiin maihin ovat usein johtaneet oikeushenkilön asiakassuhteen päättämiseen. Myös Finanssivalvonnan saamat yhteydenotot ovat linjassa tämän johtopäätöksen kanssa.

Suurin osa vastaajista on päättänyt asiakassuhteita myös sillä pääasiallisella perusteella, että asiakkaan toimiala muodosti pankin arvion mukaan liian suuren riskin. Esimerkiksi virtuaalivaluuttatoimijat ja rahanvälitysyhtiöt näkyvät pankkien vastauksissa suuririskisinä toimialoina, joihin kohdistui irtisanomisia. Saatujen vastausten perusteella ei voida kuitenkaan tehdä johtopäätöksiä siitä, ovatko irtisanomiset perustuneet tapauskohtaiseen harkintaan vai siihen, ettei palveluita haluta kategorisesti tarjota näille toimialoille.

Kyselyyn annetut vastaukset siitä, kuinka moni pankki on päättänyt asiakassuhteita vapaaehtoisjärjestöihin liittyvien riskien takia, vaikuttivat vastausten suhteen odotettua vähäisemmiltä. Finanssivalvonnan saamien yhteydenottojen, sidosryhmätilaisuuksien ja kansallisten ja kansainvälisten kartoitusten perusteella vapaaehtoisjärjestöjen vaikeudet pankkipalveluiden saamisessa näyttävät merkittävämpänä yhteiskunnallisena ilmiönä kuin kyselyyn saatujen vastausten perusteella voisi päätellä. Annettuihin vastauksiin voi kuitenkin vaikuttaa myös se, että

7.12.2022

irtisanomisen pääasiallinen syy on ollut joku muu syy⁶ tai irtisanomisen sijaan on rajoitettu palveluita esimerkiksi rajoittamalla ulkomaanmaksuja.

Vain muutamat pankit ilmoittivat huomioivansa palveluiden rajoittamistoimenpiteistä päättäessään niiden vaikutukset asiakkaan normaaliin päivittäiseen toimintaan tai elinkeinon harjoittamiseen. Vaikka oikeushenkilöillä ei ole samantyyppistä oikeutta peruspankkipalveluihin kuin luonnollisilla henkilöillä, on yhteiskunnallisesti tärkeää, ettei oikeushenkilöasiakkaiden pankkipalveluita evätä tai irtisanota aiheettomasti.

Yksityishenkilöasiakkaan oikeus peruspankkipalveluihin

Pankin on tarjottava perusmaksutilipalvelua yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi kaikille kuluttaja-asiakkaille, jotka asuvat laillisesti ETA-valtiossa. Pankki voi kieltäytyä perusmaksutilin avaamisesta ja perusmaksutiliin liittyvien maksupalveluiden tarjoamisesta lähinnä vain rahanpesusäännöksistä johtuvasta syystä. Tällainen syy voi olla esimerkiksi, jos pankki ei pysty varmistamaan asiakkaan henkilöllisyyttä luotettavasti.

Saaduista vastauksista johtopäätöksenä havaitaan, että pankit kieltäytyvät harvoin avaamasta asiakkuuksia yksityishenkilöille. Myös irtisanomisia tapahtuu vähän suhteessa asiakasmääriin. Kokonaisuutena voidaan todeta, että yksityishenkilöiden osalta ei ole kyselyn perusteella havaittavissa merkittävää aiheettomien rajoitustoimenpiteiden ongelmaa.

ETA-valtioiden ulkopuolella asuvat henkilöt

Tiliasiakkuudesta kieltäytymisen perusteina vastauksissa nousee esiin syy kieltäytyä asiakkuudesta, koska asiakas ei asu ETA-valtion alueella. Suomi on maantieteellisesti ETA:n rajavaltio ja sen vuoksi suomalaisilla pankeilla voi olla keskimääräistä enemmän tilanteita, missä tällä oleskelevat venäläiset henkilöt hakevat pankkipalveluita ilman että he varsinaisesti asuvat ETA-valtiossa. Finanssivalvontaan tulleiden yhteydenottojen perusteella voidaan olettaa, että myös muissa ETA:n ulkopuolisissa valtioissa asuvilla voi olla yksittäisiä vaikeuksia saada pankkipalveluja Suomesta.

Säätelyn näkökulmasta pankeilla ei ole velvollisuutta tarjota peruspankkipalveluita ETA:n ulkopuolella asuville henkilöille. Kuitenkin tilanteissa, joissa henkilöllä on esimerkiksi kiinteistön omistuksen tai muun Suomeen liittyvän kytköksen vuoksi tarve suomalaisille pankkipalveluille, voi näiden palvelujen ulkopuolelle jääminen johtaa asiakkaan kannalta vaikeisiin tilanteisiin.

Toimenpidesuosituks

Finanssivalvonta kiinnittää pankkien huomiota siihen, että ne arvioivat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskienhallinnan lisäksi tarkoin

⁶ Kyselyssä pyydettiin ilmoittamaan vain yksi pääasiallinen syy kutakin asiakassuhdetta kohden.

7.12.2022

toimiensa vaikutuksia taloudellisen osallistavuuden (*financial inclusion*) näkökulmasta. Arvioinnissa tulisi huomioida se, millaisia vaikutuksia asiakkaan tai asiakasryhmän asemaan on sillä, että heillä ei ole mahdollisuutta käyttää tiettyjä tuotteita tai palveluita. Tavoitteena tulisi olla tasapaino siinä, miten yhtäältä vältetään ja hallitaan riskejä ja toisaalta turvataan yhteiskunnassa tasapuoliset edellytykset taloudelliselle toiminnalle ja välttämättömyyspalveluiden saatavuudelle.

Finanssivalvonta myös muistuttaa pankkeja yhdenvertaisuuslainsäädännön noudattamisesta ja kehottaa edistämään yhdenvertaisuuden toteutumista kaikessa palveluntarjonnassa.

4.2.2 Asiakkuuteen liittyvien riskien arviointi

Pankkien tulisi arvioida asiakkuuksiin liittyviä riskejä monipuolisesti eri riskitekijöiden merkitystä painottaen ja lisäksi arvioida tapauskohtaisesti, miten riskejä voidaan hallita, ennen kuin ne ryhtyvät toimiin palveluiden rajaamiseksi. Ensisijaisesti tulisi käyttää sellaisia riskienhallintakeinoja, jotka ovat asiakkaan kannalta lievempiä ja asiakkuuden irtisanomisen tulisi olla viimesijainen keino. Sen selvittäminen, kuinka hyvin pankit käytännössä huomioivat yksittäisiin asiakassuhteisiin liittyvät riskit, on annettujen vastausten avulla vaikeaa.

Kyselyn tuloksista ilmeni, että ainakin suuremmilla pankeilla on prosessit sille, että tietyin edellytyksin päätös ohjataan erillisen toimielimen käsiteltäväksi. Usein näissä toimielimissä on jäseniä sekä liiketoiminnan puolelta että tukifunktioista, kuten lakiasioiden yksiköstä ja vaatimustenmukaisuuden valvontatoiminnosta.

Tyypillisesti tapauksissa, joissa asiakkuuden aloittamista tai päättämistä koskeva päätös siirretään erillisen toimielimen ratkaistavaksi, asiakkuuteen liittyvät riskit tulevat huomioiduksi jo toimielimen kokoonpanonkin puolesta monipuolisesti. Sen sijaan niissä pankeissa, joissa päätös tehdään suoraan asiakasrajapinnassa, on suurempi riski sille, että valvottava kategorisesti kieltäytyy perustamasta asiakkuutta korkeariskisen asiakkaan kanssa.

Toimenpidesuositus

Finanssivalvonta korostaa, ettei pankeilta edellytetä sitä, ettei rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä saisi olla niiden toiminnassa lainkaan. Sen sijaan pankeilla tulee olla menettelyt sille, että ne tunnistavat, arvioivat ja ymmärtävät ne rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit, joille ne altistuvat toiminnassaan ja ryhtyvät riskeihin nähden oikeasuhteisiin toimenpiteisiin.

Finanssivalvonta kiinnittää pankkien huomiota siihen, että niiden asiakkaan tuntemista koskevat menettelytavat eivät johda kohtuuttomaan pankkipalveluiden käytön estämiseen. Rajoitustoimenpiteiden kohtuullisuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon myös erityiset syyt, joiden johdosta asiakkaalla on vaikeuksia toimittaa vaadittuja tietoja.

7.12.2022

4.2.3 Riskinottohalukkuus

Riskinottohalukkuudella (*risk appetite*) tarkoitetaan linjausta siitä, missä rajoissa pankki on valmis hyväksymään omassa liiketoiminnassaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä ottaen huomioon muun muassa vakavaraisuuden hallintaan ja riskienhallintaan sekä sääntelyyn liittyvät vaatimukset.

Joidenkin pankkien vastauksista ilmeni pankin riskinottohalukkuuden merkitys päätöksentekoon. Kaikilla pankeilla ei kuitenkaan ollut viitasta riskinottohalukkuuteen. Vastauksista jäi osittain epäselväksi, onko rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä koskevaa riskinottohalukkuutta koskevaa linjausta laadittu ja hyväksytty johdon tasolla ja mikäli se on laadittu, miten riskinottohalukkuus vaikuttaa käytännössä aivan konkreettisesti eri organisaation tasoilla päätöksentekoon.

Toimenpidesuositus

Finanssivalvonta kiinnittää pankkien huomiota siihen, että niiden tulisi laatia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä koskevaa riskinottohalukkuutta koskeva pitkän aikavälin linjaus kirjallisesti ja lisäksi se tulisi hyväksyttävä ylemmällä johdolla⁷. Riskinottohalukkuutta koskevan linjauksen laajuus ja sisällön yksityiskohtaisuus tulee suhteuttaa valvottavan kokoon, sen toiminnan luonteeseen ja laajuuteen. Olennaista on myös varmistaa, että toiminnan suunnittelu ja päätöksenteko myös käytännössä heijastavat pankin määrittelemää riskinottohalukkuutta.

4.2.4 Tietojen dokumentointi

Teema-arviossa havaittiin, etteivät kaikki pankit riittävällä tavalla dokumentoi asiakashakemusten kieltäytymisiä, palveluiden rajoittamisia ja asiakkuuksien irtisanomisia eivätkä näihin liittyviä syitä. Tästä johtuen useat pankit antoivat lukumäärävastauksina vain arvioita, mikä vähentää tämän selvityksen luotettavuutta ja hankaloittaa selvityksestä tehtäviä johtopäätöksiä.

Toimenpidesuositus

Finanssivalvonnan näkemyksenä on, että pankkien oman kokonaiskuvan ja riskiyymmärryksen parantamiseksi niiden olisi hyödyllistä kerätä tietoa siitä,

- mitä toimenpiteitä pankki on suorittanut asiakkaan tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi; ja
- kuinka paljon ja millä perusteilla uuden asiakassuhteen perustamisesta on kieltäydytty tai asiakassuhde on päätetty.

Lisäksi Finanssivalvonta tuo esiin, että Euroopan komission esityksessä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaksi uudeksi EU-tason asetukseksi ehdotetaan, että ilmoitusvelvollisille tulisi velvoite dokumentoida asiakkaan tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi

⁷ Ylemmällä johdolla tarkoitetaan tässä rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettua tahoja.

7.12.2022

toteuttamansa toimenpiteet sekä säilyttää päätöksiä koskevat asiakirjat ja päätösten perusteena käytetyt asiakirjat.⁸

5 Finanssivalvonnan jatkotoimet

Finanssivalvonta kiinnittää jatkossa osana valvontatoimintaansa huomiota seuraaviin asiakkuuteen ja asiakkaan tuntemiseen liittyviin seikkoihin:

- ovatko valvottavien asiakkaan tuntemisen menettelyt asianmukaiset
- miten valvottavat dokumentoivat päätöksensä asiakassuhteen aloittamisesta kieltäytymisestä ja asiakassuhteen irtisanomisesta sekä näiden päätösten perusteet
- miten em. tiedot ovat saatavissa järjestelmistä
- miten riskiperusteisuus toteutuu käytännössä asiakkaan tuntemisen menettelyissä
- miten valvottavat ottavat päätöksenteossaan huomioon taloudellisen osallistavuuden näkökohdat

Finanssivalvonta ryhtyy teema-arvion pohjalta tarvittaessa myös kohdennettuihin toimenpiteisiin yksittäisten pankkien osalta.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä, FATF⁹, ja EBA työstävät parhaillaan suosituksia, joiden tavoitteena on vähentää korkeariskisten asiakassuhteiden aiheutonta rajoittamista ja painottaa taloudellisen osallistavuuden merkitystä. Finanssivalvonta osallistuu tähän kansainväliseen työhön.

Lisätietoja teema-arvion sisällöstä antaa

Pekka Vasara
Rahanpesun estäminen
Finanssivalvonta

⁸ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, artikla 17.

⁹ FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) toimii Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) yhteydessä. Se tekee rahanpesun sekä terrorismin ja joukkotuhoaseiden rahoittamisen vastaista kansainvälistä yhteistyötä.